

**Recenzja rozprawy doktorskiej pt. |2|0|2|0|2|0|2|1| – ZAPIS CZASU, ZAPIS IDEI.
AUTORSKA NARRACJA PLASTYCZNA Pani mgr Marianny Syski sporządzona w
związku z przewodem doktorskim wszczętym w Akademii Sztuk Pięknych im.
Eugeniusza Gepperta we Wrocławiu.**

Pani mgr Marianna Syska jest absolwentką Akademii Sztuk Pięknych im. Eugeniusza Gepperta we Wrocławiu. W latach 2010–2015 studiowała na Wydziale Malarstwa i Rzeźby gdzie ukończyła kierunek Rzeźba; w latach 2014 -2017 studiowała na kierunku Scenografia (rezygnacja). Od 2018 roku Pani mgr Marianna Syska jest zatrudniona na stanowisku asystenta w Pracowni Projektowania Ubioru Kreatywnego prowadzonej przez Panią prof. Urszula Smaza-Gralak, w Katedrze Scenografii na Wydziale Architektury Wnętrz, Wzornictwa i Scenografii Akademii Sztuk Pięknych im. Eugeniusza Gepperta we Wrocławiu. Doktorantka od 2015 roku jest niezależnym scenografem, rzeźbiarzem, muzykiem. Pani mgr Marianna Syska jest także współtwórczynią kolektywu [in between] oraz członkinią jej zarządu. Działalność teatralna i parateatralna kolektywu zawiera się pomiędzy obrazem, słowem a muzyką. Drugą organizacją NGO z którą współpracuje jest Fundacja Sztuka Forma. Działalność warsztatowa z dziećmi i młodzieżą; organizacja wydarzeń artystycznych o charakterze animacyjnym z obszaru sztuki, dedykowanych dzieciom z grup wykluczonych i z dysfunkcjami, to istotne pole działań, w którym Marianna Syska realizuje projekty artystyczne.

W tomie DZIAŁALNOŚĆ PROJEKTOWA/ARTYSTYCZNA 2014-2024 (wybór) Autorka prezentuje dokumentację wielu obszarów sztuki, w której od lat aktywnie funkcjonuje. Bogaty dorobek scenograficzny, kostiumowy, lalkarski jest imponujący i zawiera ponad 35 realizacji. Marianna Syska projektuje scenografie i kostiumy w teatrach instytucjonalnych jak i w niezależnych fundacjach i organizacjach pozarządowych, których zadania i cele kierowane są do odbiorców młodego pokolenia. Z przedstawionej listy wymienię wybrane subiektywnym okiem recenzentki niektóre z nich: projekt scenografii i kostiumów oraz nadzór scenograficzny przy spektaklu „ANOMALIA” Joanna Kowalska, reż. Natasza Sołtanowicz, Teatr Narodowy im. Marin Sorescu w Krajowej, Rumunia 2023 r. oraz adaptacja scenografii spektaklu „ANOMALIA” polska premiera w Teatrze im. Jana Kochanowskiego w Opolu w 2024 roku; projekt i realizacja scenografii do spektaklu „LIMBA” Piotr Rowicki, reż. Piotr Ratajczak, Teatr Układ Formalny, Wrocław 2023 r.; projekt scenografii i kostiumów oraz nadzór scenograficzny spektaklu „JEST TAK, JAK WAM SIĘ WYDAJE” autor tekstu i reżyseria Gianluca Iumiento, 2023, Teatr Polski we

Wrocławiu; „Including Minority - włączyć mniejszość, projekt teatralny realizowany w partnerstwie polsko-norweskim z udziałem mniejszości ukraińskiej w Polsce i polskiej w Norwegii” w ramach współpracy Teatru Polskiego we Wrocławiu z teatrem Company B. Valiente z Oslo; scenografia i kostiumy do mini opery „MORTE DI VERDI” na motywach arii Giuseppe Verdiego, reż. Natasza Sołtanowicz, koncepcja opracowana na międzynarodowy konkurs „VERDI EXTREME” organizowany przez Teatro Regio di Parma we Włoszech; projekt scenografii i kostiumów oraz realizacja scenografii do spektaklu „TUTAJ” Joanna Kowalska, reż. Natasza Sołtanowicz, 2022, TEATR XL im. Artystów Zaangażowanych, Warszawa; projekt scenografii i kostiumów oraz nadzór scenograficzny przy spektaklu „SZEWCY” S. I. Witkiewicz, reż. Stanisław Melski, 2022, Duża Scena - Teatr Polski we Wrocławiu; projekt scenografii i kostiumów oraz nadzór artystyczny przy realizacji spektaklu „OSIEMNASTKA” autorka tekstu i reżyseria Natalia Fijewska-Zdanowska, 2022, Teatr Rampa, Warszawa (spektakl zakwalifikowany do 29. Ogólnopolskiego Konkursu na Wystawienie Polskiej Sztuki Współczesnej); scenografia do opery „OPOWIEŚCI HOFFMANN” Jacques’a Offenbacha do libretta Jules’a Barbiera i Michela Carrégo opartego na opow. E.T.A. Hoffmanna, reż. N. Sołtanowicz, projekt koncepcyjny Stowarzyszenia [in between] opracowany na międzynarodowy konkurs Litewskiego Narodowego Teatru Opery i Baletu 2021r.; projekt i realizacja scenografii oraz kostiumów do spektaklu „SWEET HOME” Joanna Kowalska, reż. N. Sołtanowicz, kolektyw [in between], Muzeum Sztuki Współczesnej, Pawilon Czterech Kopuł, Wrocław 2021 r. Projekt i realizacja scenografii oraz kostiumów do spektaklu online „SZKOŁA” autorka tekstu i reżyseria Natalia Fijewska-Zdanowska, premiera: 17.09.2021, Teatr Młyn, Warszawa Scenografia do filmu krótkometrażowego „BAJKA NA NIESPOKOJNY SEN” autorka tekstu i reżyseria Nawojka Wierzbowska, premiera 2019 r. Film pokazywany był na znaczących festiwalach min: w Portugalii, Niemczech, Włoszech, Chinach, brał udział w konkursach: 44. Festiwalu Polskich Filmów Fabularnych w Gdyni, 2019 FILMETS Badalona Film Festival w Hiszpanii, 2020, GoEast Film Festival 2021, Niemcy, Tripoli Film Festival’ 2021 w Libanie. Projekt i realizacja scenografii oraz kostiumów do spektaklu „DZIWACZKI” Joanna Kowalska, reż. Natasza Sołtanowicz, 2018. Projekt realizowany w ramach 9. Przeglądu Piosenki Aktorskiej OFF, Wrocławski Teatr Współczesny, Wrocław Spektakl prezentowany i nagradzany na Festiwalach: Grand Prix FESTIWALU THEATER NETWORKING TALENTS, Teatrul Național Craiova, Rumunia 2019; Międzynarodowy Festiwal Teatralny Festival le OFF, Avignon 2018, Francja; GRAND PRIX XVI Międzynarodowego Festiwalu Teatralnego Pro-Contra, 2018 Szczecin Projekt scenografii i kostiumów oraz nadzór artystyczny przy realizacji spektaklu „CZESKI DIPLOM” Piotr Rowicki, reż. Piotr Ratajczak, Teatr im. Jana Kochanowskiego w Opolu w 2018 r. Nagrodzony: Nagrodą Publiczności podczas 13. Festiwalu Polskich Sztuk Współczesnych R@Port, Gdynia 2018; Finał 24. Ogólnopolskiego Konkursu na Wystawienie Polskiej Sztuki Współczesnej, organizowany przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Instytut Teatralny im. Zbigniewa Raszewskiego, Warszawa 2018; Nagroda Artystyczna Marszałka Województwa Opolskiego „Złota Mask” za rok 2018 i wiele innych, otrzymał także wyróżnienie pozakonkursowe Jury Dziennikarskiego podczas 42. Opolskich Konfrontacji Teatralnych „Klasyka Żywa”.

Scenografia i kostiumy do spektaklu „EMIGRANCI” Sławomir Mrożek, reż. Stanisław Melski, projekt koncepcyjny opracowany na zamówienie Teatru Polskiego we Wrocławiu, Projekt i realizacja scenografii, kostiumów oraz masek do spektaklu „DLACZEGO PŁACZECIE?” na podstawie dramatu „Siostrzyczko bardzo mi ciebie brat” Philippe Dorin, reż. Dorota Bator, 2017, AST im. St. Wyspiańskiego w Krakowie Filia we Wrocławiu. Spektakl prezentowany podczas 7. Forum Młodej Reżyserii, AST im. S. Wyspiańskiego w Krakowie 18.11.2017 oraz na III Festiwalu Małych Prapremier 2021 w Teatrze Lalki i Aktora w Wałbrzychu; projekty kostiumów, lalek i scenografii oraz realizacja scenografii i lalek do spektaklu „INNE GATUNKI” autorka tekstu i reżyseria Agnieszka Nasierowska, 17.05.2015, 37. PPA Nurt OFF, Teatr Współczesny, Wrocław

Inscenizacja, scenografia i realizacja rzeźby do monodramu na podstawie autorskiego dramatu epickiego „IUSTITIA” we współpracy z Grupą Praktyk Parateatralnych, 2014 ASP we Wrocławiu. Prowadziła warsztaty dla dzieci i młodzieży we Wrocławski Teatr Lalek, Wrocław (min. podczas 6. Przeglądu Nowego Teatru dla Dzieci 2022, całoroczne warsztaty scenograficzne z Grupą ROBIMY, 10.2021- 06.2022), w Zdrojowym Teatrze Animacji w Jeleniej Górze, 2020, we Wrocławskim Centrum Twórczości Dziecka.

Projekt scenografii i kostiumów oraz nadzór artystyczny przy realizacji spektaklu „PASZTETY DO BOJU!” Joanna Kowalska na podstawie książki Clementine Beauvais, reż. Natasza Sołtanowicz, Nowy Teatr im. Witkacego w Słupsku 2019;

projekt i realizacja scenografii interaktywnej, kostiumów oraz wykonanie muzyki na żywo - śpiew i lira korbowa do spektaklu „KUKULECZKA” we współpracy z Fundacją Sztuka Forma; wsparcie: Narodowe Centrum Kultury w ramach Programu „Kultura - Innowacje 2017”, Spektakl prezentowany w Centrum Technologii Audiowizualnych Wrocław 2019 r.

Projekt i wykonanie scenografii interaktywnej oraz kostiumów do spektaklu „RÓŻA WIATRÓW” we współpracy z Fundacją Sztuka Forma prezentowany w Centrum Technologii Audiowizualnych oraz Wrocławskim Centrum Twórczości Dziecka w 2018 r.

Projekt i wykonanie scenografii interaktywnej oraz kostiumów do spektaklu „PIĘĆ SKARBÓW POD WIELKIM ŚNIEGIEM” we współpracy z Fundacją Sztuka Forma. Narodowego Centrum Kultury w ramach programu Kultura – Interwencje 2017. Spektakl prezentowany w Dolnośląskim Specjalnym Ośrodku dla Niewidomych i Słabowidzących we Wrocławiu i Dom Dziecka „Wiosna” w Krzydlinie Małej Szkoła Podstawowa nr 1 z Oddziałami Integracyjnymi w Świdnicy. Ten rozległy dorobek spektakli znakomicie odzwierciedla idee dostępności sztuki.

Pani Marianna Syska jest autorką wielu projektów graficznych, plakatów, kolaży, ponad 30 plakatów do spektakli i działań performatywnych. W swoim artystycznym rodowodzie prezentuje także obiekty rzeźbiarskie zrealizowane w latach 2012-2018. Pracuje w różnych materiałach i technikach: drewnie, granicie marmurze, bierze udział w plenerach i sympozjach w Polsce (min. Ogólnopolskim Plenerze Rzeźbiarskim w Centrum Rzeźby Polskiej w Orońsku). Marianna Syska projektowała i wykonała statuetki dla II Festiwalu Pieśniarzy Niepokornych, 2014 Wrocław, X Ogólnopolskich Spotkań Teatralnych „COŚ”, Międzynarodowego Festiwalu Chórów Pasyjnych, 2015, Szczecin;

Swoje prace prezentowała na międzynarodowych wystawach i wydarzeniach: V Tbilisi Biennale of Stage Design, prezentacja prac w pawilonie polskim w Muzeum MoMa w Tbilisi;

Biennale Scenografii w Bukareszcie Teatr Narodowy w Bukareszcie, CINETic, na Uniwersytecie Architektury i w UNATC, OISTAT w 2024 roku oraz wystawach m.in.: DE RERUM NATURA 2024 Muzeum Przyrodnicze, Jelenia Góra/Cieplice, „SCENOGRAFIA W FOYER”, Galeria Wrocławskiego Teatru Współczesnego we Wrocławiu; „MISTRZ - UCZEŃ” w Centrum Nowych Technologii Politechniki Śląskiej w Gliwicach, 2022; „TRANSDESIGN” realizowanej w ramach programu sztuk wizualnych WROCLAW Europejska Stolica Kultury’ 2016; Galeria Lázně Liberec, Czechy w 2015 roku.

W 2023 roku zrealizowała indywidualną wystawą pt. „2|0|2|0|2|0|2|1|– ZAPIS CZASU, ZAPIS IDEI” w ramach pracy doktorskiej w Galerii Ośrodek Dokumentacji Sztuki ASP we Wrocławiu do której odniosę się w dalszej części recenzji. Poza plastyczną twórczością pani Marianna Syska zajmuje się muzyką i wykonuje autorskie koncerty na głos i lirę korbową.

Działalność dydaktyczna Marianny Syski poza asystenturą w Pracowni, to cały szereg aktywności na kierunku scenografia świadczący o czynnym udziale w kształceniu osób studenckich oraz rozwój kierunku. Od roku akad. 2021/2022 prowadzi przedmiot Podstawy Projektowania Ubioru Kreatywnego dla studentów I i II roku; współprowadziła zajęcia dla studentów III i IV roku w latach 2018/2023, współprowadziła zajęcia dla studentów wszystkich lat na studiach jednolitych magisterskich kierunek Scenografia 2018-2021, służyła wsparciem dydaktycznym konsultacji dyplomowych na roku V; prowadziła indywidualne zadania i ćwiczenia warsztatowych dla studentów Programu ERASMUS+.

Działalność organizacyjna na rzecz uczelni także prezentuje zaangażowaną postawę doktorantki. Pani Marianna Syska pełniła funkcję recenzentki prac magisterskich i członkini komisji dyplomowych na kierunku Scenografii, rokrocznie bierze udział w pracach komisji rekrutacyjnej, od 2020 r. jest opiekunką artystyczną Scenograficznego Koła Naukowego 309, koordynatorką wystaw podczas kolejnych edycji Ogólnopolskiego Konkursu Najlepszych Dyplomów Scenograficznych. Sprawuje opiekę artystyczno-pedagogiczną realizowaną w ramach współpracy z AST, jest koordynatorką ds. współpracy ASP z Teatrem Polskim we Wrocławiu, opiekunką artystyczną podczas wystaw i wydarzeń z udziałem studentów katedry Scenografii, zajmuje się dokumentowaniem i archiwizowaniem prac studenckich na potrzeby promowania kierunku, opracowała publikację „INDEKS DYPLOMÓW” (wersja elektroniczna).

Pomysłodawczyni i kuratorka wewnątrzuczelnianego projektu „TEXTIL VANDALS” 2024 r; koordynatorka wyjazdu studentów Pracowni Projektowania Ubioru Kreatywnego biorących udział w POLIARTE na Politechnice w Anconie we Włoszech; opiekunka i organizatorka wyjazdu na wystawę światową w ramach Roku Teatru w Rosji i 125. lecia Muzeum Teatralnego AA Bakhrushin „INNOVATIVE COSTUME OF THE 21st CENTURY: THE NEXT GENERATION”.

Twórczość Marianny Syski jest zauważana i doceniana w Konkursach: w 2024 roku była nominowana do międzynarodowej 32. nagrody UNITER za kostiumy do spektaklu „Anomalia” w kategorii Scenografia oraz do nagrody „Młode Talenty” Dolnośląskiego Klubu Kapitału w kategorii Działalność Artystyczna. W 2022 roku otrzymała Stypendium Ministra Edukacji i Nauki dla wybitnych młodych naukowców (edycja 17) w dziedzinie sztuki filmowe i teatralne, a w 2021 roku otrzymała Nagrodę Rektora ASP - Nagrodę indywidualną II stopnia za osiągnięcia organizacyjne.

Album pokazuje pracę twórczą jaką przez dekadę realizowała pani Marianna Syska. Zaangażowana różne obszary sztuki, praktykę artystyczną łączy z dydaktyką i pracą organizacyjną na rzecz Uczelni. Doktorantka ceni wyzwania, sama inicjuje projekty artystyczne, a dossier prezentuje niezwykle progres w pracy artystycznej i rozpoznawalny dla artystki sposób myślenia, przekazu, komunikatu poprzez sztukę. Należy także docenić jej pracę w zespołach, stowarzyszeniach, zespołach teatralnych, itp., zaangażowanie społeczne oraz determinację z jaką traktuje rolę sztuki w społeczeństwie. Z merytorycznymi kompetencjami i entuzjazmem popularyzuje sztukę, zwracając szczególną uwagę na inkluzywność w projektowaniu.

Zamykam I pierwszy tom z pomarańczowym grzbietem książki, bogatego dorobku autorki ukazujący ukształtowaną postawę twórczą. Otwieram drugi tom z pomarańczowym grzbietem książki. Przyglądam się dziełu dopracowanemu w najmniejszym detalu. Doborowi papieru do druku, jego gramaturze, grubości tekturowej okładki, nieprzypadkowemu kolorowi grzbietu albumu... Zagłębiam się w kolejny tom i kolejny raz w treść rozprawy doktorskiej pod tytułem „ZAPIS CZASU, ZAPIS IDEI. AUTORSKA NARRACJA PLASTYCZNA”.

Opracowanie liczące 299 strony, obejmuje wstęp, 4 rozdziały, zakończenie, bibliografię, spis ilustracji oraz wersję pracy w języku angielskim.

Pierwszy rozdział dysertacji pt. „Dystans” Marianna Syska poświęca zagadnieniom sztuki zaangażowanej i polskiemu teatrowi zaangażowanemu społecznie, odwołując się do wrocławskiego środowiska artystycznego, z którego sama pochodzi i w którym pracuje. Przykładem jest tu m.in. cykliczny projekt „Teatru na faktach” Instytutu Jerzego Grotowskiego. Istotne w tej części pracy wydają się słowa Autorki: „dopóki możemy uprawiać sztukę, pozostaje „w nas – ludziach teatru”, jakaś nadzieja na to, że to właśnie teatr pozwala (...) wspominać czasy przeszłe lub wybiegać w przyszłość a przestrzeń dla twórczości i możliwości kreowania rzeczywistości sprawia, że możemy działać zgodnie z własną wolą i żyć w przeświadczeniu poczucia wolności” o wewnętrznym przekonaniu i determinacji w kreowaniu przekazów poprzez sztukę będzie wielokrotnie wracać. Na kolejnych stronach pracy teoretycznej przytacza praktyków i teoretyków zajmujących się teatrem zaangażowanym społecznie Augusto Boala (Teatr Forum), Guglielmo Schinina, Erwinie Piscatorze. Wskazuje przykłady spektakli które w bezpośredni, acz różnoraki sposób odnoszą się do postpandemicznej traumy. Odwołuje się do działań bliskiego jej ideowo Teatru Dokumentalnego oraz własnych doświadczeń pracy w Teatrze Układ Formalny. Na rzecz dysertacji przeprowadziła autorski wywiad z artystą zaangażowanym społecznie Zbigniewem Liberą, powołuje się na twórczość Pawła Althamera, Artura Żmijewskiego, Krzysztofa Wodiczki, Josefa Beuys'a, pisze o grupie muzycznej Pussy Riot działającej w Rosji na rzecz praw kobiet. Ponadnarodowe problemy społeczne, klimatyczne podejmowane przez zaangażowanych twórców i aktywistów odnoszą zdecydowanie skuteczne i pozytywne rezultaty i „wpisują się w spektakl życia dedykowany ochronie jednostki, społeczeństwa i środowiska” jak trafnie komentuje Doktorantka.

Drugi rozdział pracy rozpoczyna pytaniem „A kto pozwolił nam czuć się bezpiecznie?” zapisanym w prywatnym notatniku Autorki na początku pandemii. Pytanie tak jak wiele

innych w tej pracy powraca i rezonuje. Nic nie jest dane raz na zawsze... W rozdziale pt. „Maska” koncentruje uwagę na zagadnieniach psychologii i socjologii współczesnego człowieka, dotkniętego traumatycznymi przeżyciami. Pisze: „Chęć zobrazowania subiektywnych obserwacji, skłoniła mnie do opracowania idei autorskiej narracji plastycznej”. Poszukiwania i próby wyrażenia wizualnie międzyludzkich relacji, konfliktów zakotwiczone gdzieś pomiędzy epidemią, lękiem, lękiem egzystencjalnym determinują do działania, wyrażania przeżyć, kreacji. Autorka pracowała równocześnie nad spektaklem (scenografia i kostiumy) w kolektywie [in between] „Anomalia”, którego premiera miała miejsce w Teatrze Narodowym im. Marin Sorescu w Krajowej, w Rumunii w 2023 r. prezentowanego publiczności w Polsce w Teatrze im. Jana Kochanowskiego w Opolu w 2024 r oraz prowadziła proces badawczo koncepcyjny nad pracą doktorską. Kryzys, anomalia, dostosowywanie się do nowych warunków, adaptacja bez względu na wszystko, dwa światy przed i po katastrofie. Człowiek – maszyna, dialog, dialog? Maski, multiplikacja, deformacja masek. Kto jest kim? Who is who? I kolejne pytania co tkwi w człowieku głęboko w zakamarkach? Ujawni się? Kiedy? Nie? Co dalej? Co się ujawni? Spektakl wykorzystywał znakomicie badanie Alana Turinga z 1950 roku relacji sprawdzania badania czy rozmówcą jest człowiek czy AI. Dalej odwołuje się do badań dotyczących zachowań ludzkich w czasie pandemii prowadzonych w Zakładzie Teorii i Badań Praktyk Społecznych Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu. Marianna Syska pisze z refleksją o Raporcie zachowań pandemicznych i postpandemicznych bogato ilustrując podrozdziały fotografiami obrazującymi np. zachowanie dystansu między ludźmi, nowych piktogramów, plakatów, covid. Przywołuje twórczość artystów, którzy maskę ochronną wykorzystywali do osvajania, projektowania, wyrażania swoich poglądów i opinii w trudnym czasie pandemii. Poszerzenie grona odbiorców kultury poprzez nowe narzędzia stały się faktem, a potrzeba obcowania ze sztuką ważną potrzebą, często uświadomioną właśnie w okresie lockdown’u. Trafnie odwołuje się do nurtów transhumanizmu i posthumanizmu krytycznego z niepokojem wskazując bezkrytyczne fascynacje współczesnych nowoczesnych technologii, neurotechnologii, biotechnologii etc. Zadając pytania o miejsce Homo sapiens w hierarchii świata. Cytuje frazy R. Ingardena z „Książeczki o człowieku” i poszukuje formy człowieka do swojej Scenografii Rzeczywistości, nad którą intensywnie pracuje. Tworzy imitację ciała człowieka - symulakry, formy antropomorficznej a jednak zdeformowanej. Pisze: „Rozprawa doktorska jest próbą sportretowania współczesnego człowieka, znajdującego się na krawędzi mijającej epoki i chęcią scharakteryzowania otaczających go zjawisk, powodujących różnego rodzaju lęki czy obawy dotyczące przeszłości”.

W rozdziale trzecim pt. „Izolacja” z dużą umiejętnością i znajomością problematyki opisuje relacje międzyludzkie, trafnie komentując i uzupełniając materiałami fotograficznymi wybranych spektakli i działań w obszarze sztuki.

„Scenografia Rzeczywistości... jest próbą zinterpretowania dramatycznych scen i obrazów, które zapisały się w moim kodzie DNA. Dążyłam do tego, aby ulotna pamięć nie zatarła śladów wydarzeń i nie usunęła fragmentu historii, której byłam świadkiem i uczestnikiem”. To dramatyczne stwierdzenie Doktorantki jest niezwykle istotne i kluczowe do przetransponowania na język sztuki doświadczenia indywidualnego i globalnego zarazem.

Marianna Syska przeżywa głęboko rzeczywistość w której żyje, czerpiąc z niej inspiracje i poszerzając swoją twórczością rozumienie sztuki. Nie podąża raz sprawdzonymi ścieżkami a poszukuje kolejnych dróg, uliczek czy szczelin dla swoich wypowiedzi artystycznych.

Proces powstawania realizacji części składowych instalacji przestrzenno- wizualnej |2|0|2|0/2|0|2|1| – ZAPIS CZASU, ZAPIS IDEI, rozpoczęła się od pracy malarskiej -tablicy upamiętniającej osoby odchodzące w czasie pandemii wirusa SARS-Cov-2. W procesie artystyczno-projektowym Doktorantka poszukuje adekwatnych materiałów, testuje, eksperymentuje, modeluje w kartonie, tkaninie, dzianinie, tworzy symulacje i wizualizacje. Odrzuca teatralizację na rzecz fantomów, aby pomiędzy odbiorcą a kukłą pozostawał pewien dystans mentalny a równocześnie poprzez ten zabieg poszerza realizację o uniwersalny kontekst. Obrazuje wspólny, niezależny od miejsca i czasu: strach, bezradność, rozpad czasów zarazy. Upraszcza i syntetyzuje formy wykreowanych postaci wykorzystując włókninę igłowaną na sucho. Używa go nie tylko z powodu ciekawych możliwości wizualnych, ale także znaczeniowych - filc służy przede wszystkim do izolacji. Metafora izolacji powraca w twórczości artystki na różne sposoby. W przypadku pracy doktorskiej symbolika związana jest zarówno z duchowym wnętrzem człowieka jaki i fizjologią/biologią poprzez asocjacje drobnych nitek do unerwienia ciała. Materiał uzyskiwany drogą recyklingu powstały przecież z ubrań już znoszonych i jest niezwykle silnym nośnikiem znaczeń. Doktorantka korzysta z niego z niezwykłą umiejętnością i szacunkiem tworząc „swoje fantomy”. Filc był od wieków wykorzystywany przez różne kultury. Współcześni twórcy również korzystają z jego wieloznaczeniowe aspektów: Josef Beuys, Eduardo Chillida, Małgorzata Markiewicz. W taki sam sposób traktuje go Marianna Syska zarówno ze względu na formę i treści jakie ze sobą niesie.

Galeria Ośrodek Dokumentacji Sztuki wystawa |2|0|2|0/2|0|2|1| – ZAPIS CZASU. ZAPIS IDEI Przestrzeń ekspozycyjną Syska podzieliła na strefy potencjalne do zamieszkiwania, przebywania, sale szkolną, biuro zakreślając terytorium analogicznie do wyznaczania dystansów w czasie lockdown'u. Używa do tego pomarańczowej taśmy, jej kolor wyznacza granicę, ostrzega. 5 scen dedykowanych poszczególnym sekwencjom scenariusza SCENOGRAFII RZECZYWISTOŚCI: Obraz pandemii – początek; Obraz eksponat - płyta nagrobna, niedokończony pamiątnik odchodzących jest wyeksponowany na podłodze, podświetlony. Otoczony grubymi ścianami z filcu zaprasza do zatrzymania w swojej głębokiej, ciemnej ciszy. Jest w opozycji do jasnej przestrzeni z kolejnymi sekwencjami potencjalnych zdarzeń, narracji. Pytanie a zarazem tytuł podrzędiału Home czy House? pojawia się w kontekście problemu bezdomności, kryzysie uchodźczym i jest istotny w obszarze praktyki artystycznej Marianny Syski. Czerpiąc z doświadczeń związanych z realizacją scenografii i kostiumów do spektaklu pt. „SZKOŁA” (online) w reż. Natalii Fijewskiej-Zdanowskiej z 2021 roku, jednym z terytoriów projektu doktorskiego jest opatrzona tym samym tytułem „Szkoła”. W „Szkoła” Marianny Syski każdy uczestnik/odbiorca wystawy mógł stać się uczniem. Aplikacja zaprojektowana dla tej instalacji pozwalała wykonywać portrety osób, aby te wypełniały czarne kwadraty/ekrany tabletów umieszczonych na uchwytach przymocowanych do stołów opakowanych w filc. W wirtualnej klasie, filcowy regał ze zunifikowanymi książkami wzmacniał przekaz o bezsensowności i bezcelowości takiej formy nauki, na każdym poziomie edukacji.

„Szpital” - kolejna Scenografia rzeczywistości „przybiera twarz” inspirowaną zmęczoną i zniekształconą od maseczek i zabezpieczeń oraz wizerunkiem Resusci Annie (fantom do nauki resuscytacji). Zawieszona w rzędzie gotowe do zakładania kolejne twarze, wykonane z przezroczystego sylikonu sanitarnego, w który wtłoczona jest czesanka z filcu tapicerskiego przybierają syntetyczną rozczłonkowaną formę maski, centralnie umieszczając sylwetę kobiecą. Medyczna Wenus Syski reaguje na ruch powietrza i dotyk przejmująco wprowadzona w ruch przez mijanych odbiorców.

„Dystans”. Dystans zalecany, nakazany w momencie najostrzejszych ataków wirusa u Doktorantki staje się kostiumem. Skojarzenia z mikroskopowym fotografiami wirusa SARS-CoV-2 bezpośrednio przekładają się na kostium. Autorka wykonuje w nim performance uruchamiając wszystkie jego elementy, wykonując proste ruchy do muzyki skomponowanej przez Nataszę Sołtanowicz. Przemierzając przestrzeń ekspozycyjną, zatrzymywała się przed każdą ze stref, aby skierować uwagę publiczności na kolejne sceny zaprojektowanej narracji. Poprzez sekret performance jeszcze mocniej potęguje dramatyczność sytuacji których doświadczyliśmy w trakcie pandemii w przestrzeniach publicznych i prywatnych. W instalacji „Maska” przedstawiła dwie postaci podobne do siebie:” stojące naprzeciwko siebie, połączone albo odseparowane czymś w rodzaju kagańca, oddalone od siebie, w rekomendowanej podczas pandemii, odległości 1,50 m”. Wątek noszenia maseczek wywoływał skrajne emocje Syska wykorzystała ten motyw dla prezentacji napięć społecznych, bezpośrednich konfliktów antropomorficznymi kukłami.

„Podział, czyli tracę kształt człowieka” tytuł kolejnej sekwencji pracy Marianny Syski odnosi się do społeczeństwa spektaklu i refleksji nad posthumanizmem. Podział ciała człowieka, jego wewnętrzne rozbicie na fragmenty, elementy, szczątki jest rozpoznawalny w twórczości artystki. Tutaj zdejmując formę z klasycznego manekina wystawienniczego o nieprzypadkowej nomen omen nazwie Ghost, syntetyzuje, upraszcza i jako niezależne 7 części umieszcza w przestrzeni. Uprzedmiotowane części postaci ludzkiej tracą swoją podmiotowość, stają się elementami - obiektami wystroju wnętrza.

„Z dnia na dzień staję się niczym” myśl zaczerpnięta z „Książeczki o człowieku” Romana Ingardena oraz refleksje nad człowiekiem i jego kondycją obecnie, równoległość funkcjonowania w świecie rzeczywistym i wirtualnym, stały się powodem do ostatniej realizacji. „Z dnia na dzień staję się niczym” jest zmaterializowaniem stanu towarzyszącego artystce w trudnych momentach czasu pandemii. Myśli o człowieku i pisze: „Jedyną w czym upatruję wyjątkowości człowieka to zdolność do budowania kultury, czyli tworzenia rzeczy, które uczynią nas nieśmiertelnymi, w tym kształtowania przestrzeni sztuki czy kreatywnego i abstrakcyjnego myślenia, które wyróżnia nas od każdego nawet najbardziej perfekcyjnego systemu informatycznego. Ufam w moc formowania społeczeństwa jak rzeźby. Być człowiekiem, nie stać się niczym. Nie stać się rzeczą.” to twórczy manifest artystki poszukującej sensów istnienia i tworzenia.

Rzeźba/siedzisko, człowiek/przedmiot ma charakter monumentalny, oparcie fotela w kształcie obrysu postaci ludzkiej i nieregularny opływowy kształt podstawy, obły podłokietnik obiektu i ręka fantomu kierują asocjacje w kierunku tronu. Idąc dalej można zadawać sobie pytania: Dla kogo ten tron? Postaci? Jej emocji? Dla braku? Dla pustki?

Czy dla bezpiecznej przyszłości? Pytań jest wiele i na pewno nie ma też odpowiedzi. Zdecydowanie bardziej, Autorka zostawia odbiorcy przestrzeń na refleksję. Przemieszczając się pomiędzy terytoriami wyznaczonymi przez pomarańczowe linie autorka tutaj także nie sugeruje jednoznacznych konotacji. Z niezwykłym szacunkiem traktuje odbiorcę - człowieka i zostawia go w wieloma możliwościami interpretacji, i doświadczenia przez własny pryzmat.

Pracę doktorską kończy rozdziałem pt. „Dezynfekcja”. „Dziennik czasu kwarantanny” czy „Manifest artystyczny”, to tematy trudnej pracy dydaktycznej zrealizowane przez osoby studenckie Pracowni Projektowania Ubioru Kreacyjnego w trybie online. Koncepcja zakończenia dysertacji dokumentacją prac studentów powstałych w tym czasie również świadczy o ...podejściu artystki do twórczości młodszych kształcących się jeszcze osobowości. Wrażliwość, empatia, konsekwencja, twórcze wątpliwości, dylematy artystyczne, kulturotwórcza, a także społeczna rola sztuki zostały odzwierciedlone w teatrze form Marianny Syski. Interaktywna Scenografia Rzeczywistości Doktorantki materializuje zapis idei, zapis czasu: doświadczenia indywidualnego i zbiorowego, doświadczenia osobistego i uniwersalnego z czasów pandemii. Marianna Syska czerpie z bogatego doświadczenia i merytorycznych kompetencji: rzeźby, fascynacji teatrem, literaturą i muzyką oraz praktyką scenografki, projektantki lalki, maski i kostiumu.

Część teoretyczna pracy jest obszerna i wieloaspektowa. Analiza oraz wybór szeregu istotnych zagadnień z zakresu psychologii, teorii i historii sztuki, filozofii, wsparta wynikami badań i raportów Instytutów badawczych pracy doktorskiej, został poszerzony o autorskie komentarze, krytyczne spostrzeżenia, refleksje intelektualne dot. człowieczego bycia w świecie. Obszerna bibliografia zawiera źródła książkowe i internetowe, polskie i anglojęzyczne, praca jest dopełniona znaczącymi dla problematyki ilustracjami, dokumentacją i grafikami, znakami graficznymi i uzupełnia materiał tekstowy. Logiczne, powiązane kolejne rozdziały tworzą spójną merytoryczną całość. Część teoretyczna stanowi merytoryczną podbudowę dla dzieła doktorskiego (części praktycznej). Należy także docenić bardzo wysoki poziom przygotowania edytorskiego pracy doktorskiej oraz dokumentacji dorobku artystyczno-projektowego. Jej poziom świadczy o wysokiej kulturze projektowej autorki.

Doktorantka podjęła bardzo ważny i trudny temat, złożoności psychofizycznej, wspólnej odpowiedzialności społecznej, komunikacji, gdzie w głównej roli obsadzony jest człowiek w swojej rzeczywistości. Ze swoimi emocjami, lękami, Praca pani Marianny Syski uruchamia wielozmysłową refleksję nad kondycją ludzką w nieustającej dynamice zmian zachodzących współcześnie.

Marianna Syska z niezwykłą intuicją, popartą umiejętnościami i wiedzą tworzy od ponad 10 lat. Wykryształowana, spójna, konsekwentna postawa twórcza, w której sztuka pełni ważną rolę społeczną, jest częścią dialogu społecznego, nie sprowadzając jej do roli propagandy. Poszerza debatę, pomaga zrozumieć złożone trudne tematy, oswaja niewerbalne. Doceniam bardzo wysoki poziom pracy doktorskiej język sztuki, którym posługuje się Doktorantka, wychodzenie poza schematy, poczucie współodpowiedzialności w kulturze współczesnej i jej sieciowych narracjach.

Konkluzja

Po zapoznaniu się z rozprawą doktorską pod tytułem „ZAPIS CZASU, ZAPIS IDEI. AUTORSKA NARRACJA PLASTYCZNA”. Pani mgr Marianny Syski, stwierdzam jednoznacznie, że praca wykazuje oryginalne i innowacyjne cechy, jest dziełem o istotnym znaczeniu i stanowi znaczący wkład w rozwój dyscypliny sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki i na podstawie powyższych akapitów recenzji wnioskuję o wyróżnienie pracy doktorskiej pani mgr Marianny Syski.

Na podstawie wymagań określonych w art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1571 z późn. zm.) wnioskuję do Rady Dyscypliny Akademii Sztuk Pięknych we Wrocławiu o nadanie pani mgr Mariannie Sysce stopnia doktora w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie sztuk plastycznych i konserwacji dzieł sztuki.

prof. dr hab. Katarzyna Podgórska-Glonti